

ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДОТУВАННЯ НА РИНКУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Проаналізовані теоретичні та практичні аспекти функціонування механізму дотування на ринку продовольчої продукції України. Обґрунтовані напрями удосконалення механізму дотування на ринку продовольчої продукції України

Постановка проблеми. Забезпечення населення продовольством є стратегічним завданням будь-якої держави. Проте, сучасний обсяг продовольчого виробництва суттєво скоротився порівняно з 1990 р. Причиною цього явища стала економічна криза в господарському комплексі та продовольчому підкомплексі, зокрема, усунення держави від управління економіко-фінансовими процесами, зниження купівельної спроможності населення, втрата зв'язків на зовнішніх продовольчих ринках, інфляція й гіперінфляція, розрив економічних відносин між суб'єктами господарювання.

Незаперечна роль продовольчого підкомплексу для економіки України та в підвищенні життєвого рівня населення потребує обґрунтування механізмів її розвитку в ринкових умовах господарювання. Невід'ємним елементом таких умов господарювання є ринкове саморегулювання. Разом з тим, світовий свідчать, що ринкове саморегулювання не завжди оперативно спроможне ліквідувати диспропорції на ринку. А тому виникає необхідність в обґрунтуванні комплексу механізмів державного регулювання ринку продовольчої продукції, у тому числі механізму дотування.

Стан вивчення проблеми. Проблеми функціонування ринку продовольчої продукції досліджені у працях Баранчика І.І. [1], Березіна О.В. [2], Дейнеко Л.В., Нижника О.М. [3], Любченко О.М. [4]. Разом з тим, результати їх досліджень акцентують увагу на окремих теоретико-методологічних аспектах розвитку ринку продовольчої

продукції. Проте не має достатнього висвітлення проблема функціонування механізму дотування на ринку продовольчої продукції. Тому виникає потреба у дослідженні теоретичних і практичних аспектів цієї проблеми.

Метою дослідження є опрацювання функціонування механізму дотування на ринку продовольчої продукції. Для досягнення оставленої мети передбачається вирішити наступні завдання:

- проаналізувати теоретичні та практичні аспекти функціонування механізму дотування на ринку продовольчої продукції України;
- обґрунтувати напрями удосконалення механізму дотування на ринку продовольчої продукції України.

Результати досліджень. Сучасний механізм дотування товаровиробників продовольчої продукції не має специфічного КПКВК. У зв'язку з цим дотування товаровиробників продовольчої продукції доцільно розглядати виходячи з діючих законодавчих та нормативно-правових актів за КПКВК 2801210 “Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва” в частині виробництва продовольчої продукції рослинного та тваринного походження.

Характеризуючи сучасний стан механізму дотування товаровиробників продовольчої продукції рослинного походження, слід зазначити, що відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2007 р. № 256 затверджено Порядок використання у 2007 році коштів,

передбачених у державному бюджеті для державної підтримки виробництва продукції рослинництва. Цим Порядком визначено механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою “Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва”. Бюджетні кошти спрямовуються сільськогосподарським підприємствам на підставі даних про площу, на якій зійшли озимі та ярі культури на зерно. Розмір дотацій з розрахунку на 1 га посівів в розрізі продовольчих культур становить, зокрема на: пшеницю, жито – 100 гривень, ячмінь – 55, горох – 80, гречку – 80, просо – 80, рис – 220 гривень. Разом з тим, в країнах ЄС на 1 га посівної площі розмір дотацій становить 2270 грн. Отже, є всі підстави стверджувати, що за умов сучасного ціноутворення на продовольчу продукцію рослинного походження ця величина є досить низькою і практично не забезпечує адекватну компенсацію виробничих затрат, а отже і не відіграє належного стимулюючого ефекту для національних товаровиробників.

Поряд з постановою Кабінету Міністрів України № 256 діє подібна постанова відносно державної підтримки тваринництва – постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 р. № 348, якою затверджено “Порядок використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку тваринництва” за програмою “Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва”. Так, бюджетні кошти спрямовуються сільськогосподарським підприємствам незалежно від організаційно-правової форми і форми власності (крім сільськогосподарських підприємств, які збанкрутіли, проти яких порушено справу про банкрутство, які перебувають в стадії ліквідації, які мають прострочену більш як півроку заборгованість із сплати податків, зборів (обов’язкових платежів) перед бюджетами та державними цільовими фондами) та фізичним особам на дотацію за: вирощені та продані на забій і переробку

суб’єктам господарювання, які мають власні (орендовані) переробні потужності, або забиті та перероблені у власних (орендованих) переробних цехах молодняк великої рогатої худоби, свині та курчата-бройлери, качки, гуси, індики; екологічно чисте молоко власного виробництва, продане молокопереробним підприємствам для виготовлення продуктів дитячого харчування на молочній основі; приріст поголів’я корів молочного напрямку продуктивності, закуплені племінні нетелі або племінні корови молочного напрямку продуктивності; поголів’я корів м’ясного напрямку продуктивності; наявні племінні бджоло сім’ї; приріст поголів’я вівцематок і ярк старше одного року; поголів’я телиць, закуплених в особистих селянських господарствах.

Оскільки головним розпорядником бюджетних коштів за КПКВК 2801210 є Мінагрополітики, то безпосередньо обсяг коштів виділених на підтримку товаровиробників продовольчої продукції розраховуємо на підставі наказу Міністерства аграрної політики України від 05.03.2007 № 152, яким затверджено “Розподіл видатків, передбачених Законом України “Про Державний бюджет України на 2007 рік” за КПКВК 2801210 “Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва” (в тому числі часткова компенсація вартості мінеральних добрив вітчизняного виробництва). Так, відповідно до цього наказу на фінансування бюджетної тваринницької дотації та державної підтримки виробництва продукції рослинництва передбачено видатків в загальному обсязі 2 332 506,9 тис. грн., у тому числі на підтримку виробництва продукції рослинництва 935 000,0 тис. грн. та на погашення кредиторської заборгованості, зареєстрованої в органах Державного казначейства за станом на 1 січня 2007 року, за вирощену і продану переробним підприємствам або забиту та перероблену у власних переробних цехах худобу та

птицю – 285 105,6 тис. грн., підтримку виробництва продукції тваринництва 1 397 506,9 тис. грн., з них бюджетна дотація – 1 011 258,3 тис. грн., спеціальна бюджетна дотація – 101 143,0 тис. грн.

На сьогоднішній день існують види бюджетної та спеціальної бюджетної дотацій, які при розрахунку обсягу дотування товаровиробників продовольчої продукції варто диференціювати. Кожен з видів має специфічні умови та розміри їх надання сільськогосподарським товаровиробникам:

– дотація за вирощену і продану худобу та птицю надається з однієї сторони сільськогосподарським підприємствам за вирощені ними та продані, зокрема через товарні біржі та аукціони, на забій і переробку суб'єктам господарювання, які мають власні (орендовані) переробні потужності, або забиті та перероблені у власних (орендованих) переробних цехах молодняк великої рогатої худоби, свині (за винятком свиноматок і кнурів) та курчата-бройлери, качки, гуси, індики, а з іншої сторони фізичним особам за вирощені ними та продані, зокрема через товарні біржі та аукціони, на забій і переробку суб'єктам господарювання, які мають власні (орендовані) переробні потужності, молодняк великої рогатої худоби, свині (за винятком свиноматок і кнурів). Для надання цієї дотації встановлюється така мінімальна прийнята жива маса однієї тварини: молодняка великої рогатої худоби – 390 кілограмів; свиней (за винятком свиноматок і кнурів) 95-130 кілограмів. Дотація за вирощену і продану худобу та птицю надається в таких розмірах (за кілограм прийнятої живої маси): для сільськогосподарських підприємств та фізичних осіб: за молодняк великої рогатої худоби – 1,4 гривні; за свиней (за винятком свиноматок і кнурів) – 1,05 гривні; для сільськогосподарських підприємств за птицю свійську (курчата-бройлери, качки, гуси, індики) – 0,5 гривні. При цьому вказана дотація надається виключно у випадку вирощування тварин на сільськогосподарських підприємствах та у фізичних осіб не менш як протягом трьох місяців до моменту продажу на забій;

– дотація за екологічно чисте молоко надається сільськогосподарським підприємствам та фізичним особам, які провадять діяльність на території, якій надано статус спеціальної сировинної зони для виробництва сільськогосподарської продукції, що відповідає санітарно-гігієнічним вимогам щодо виготовлення продуктів дитячого і дієтичного харчування, мають відповідний сертифікат якості, здають молоко на молокопереробні підприємства, які виробляють продукти дитячого харчування на молочній основі; дотація за екологічно чисте молоко на даний час прийнята у розмірі 250 гривень за 1 тонну молока в залізковій вазі;

– спеціальна дотація за приріст поголів'я корів надається сільськогосподарським підприємствам: у розмірі до 1000 гривень за кожну прирощену корову молочного напрямку продуктивності власного відтворення, на яку збільшено основне стадо на 1 грудня 2007 р. порівняно з наявним поголів'ям корів молочного напрямку продуктивності станом на 1 січня поточного року, за умови утримання на 1 січня 2007 р. не менш як 100 голів корів; у розмірі до 3000 гривень за кожну наявну закуплену племінну нетель або племінну корову молочного напрямку продуктивності, закуплені в племінних заводах, племінних репродукторах або за Імпортом, сільськогосподарським підприємствам, які придбали та утримують їх на 1 грудня поточного року, за умови утримання на 1 січня поточного року не менш як 100 корів; у розмірі до 3000 гривень за кожну наявну закуплену племінну нетель або племінну корову молочного напрямку продуктивності, закуплені в племінних заводах, племінних репродукторах або за імпортом, сільськогосподарським підприємствам, які збудували або відновили тваринницькі ферми, не мали на початок року поголів'я корів і придбали та утримують на 1 грудня поточного року не менш як 50 племінних нетелі в або племінних корів молочного напрямку продуктивності;

– спеціальна дотація за поголів'я корів м'ясного напрямку продуктивності надається сільськогосподарським підприємствам, які

утримують на 1 січня 2007р. корів м'ясних порід I типів не менш як 20 голів, в яких вихід телят на 100 корів становить не менш як 70 голів та середньодобові прирости не менш як 600 грамів за умови ідентифікації всього поголів'я худоби м'ясного напрямку продуктивності (тобто корови таких порід, як українська м'ясна, волинська м'ясна, поліська м'ясна, сіра українська, симентальська м'ясна, абердин-ангуська, лімузинська, герефордська, санта-гертрудська, кіанська, світла аквітанська, шаролезька, тощо); спеціальна дотація за поголів'я корів надається сільськогосподарським підприємствам за кожну корову м'ясного напрямку продуктивності, наявну на 1 січня поточного року (племінним заводам – до 1200 гривень, племінним репродукторам – до 610 гривень і товарним господарствам – до 400 гривень);

– спеціальна дотація за наявні племінні бджолосім'ї надається сільськогосподарським підприємствам та фізичним особам за кожну племінну бджолосім'ю, наявну на 1 січня 2007 р. за умови утримання не менш як 20 племінних бджолосімей, у розмірі не більш як 12 гривень за кожну племінну бджолосім'ю;

– спеціальна дотація за приріст поголів'я вівцематок і ярок старше одного року надається сільськогосподарським підприємствам та фізичним особам, які з 1 січня 2006 р. до 1 січня 2007 р. утримували не менш як 40 голів таких вівцематок I ярок (для місцевостей, які належать до гірських районів, не менш як 20 голів таких вівцематок і ярок), у розмірі не більш як 150 гривень за кожну прирощену вівцематку та ярку старше одного року;

– спеціальна дотація за поголів'я телиць, закуплених в особистих селянських господарствах (з 1 січня поточного року до 30 листопада поточного року) для поповнення основного стада, надається сільськогосподарським підприємствам, які придбали в особистих селянських господарствах для введення в основне стадо телиць, отриманих від маточного поголів'я ідентифікованих неплемінних продуктивних тварин в особистих селянських господарствах

шляхом застосування штучного осіменіння спермою бугаїв-плідників або шляхом природного парування з бугаями, допущеними до використання згідно з Каталогом бугаїв молочних, молочно-м'ясних і м'ясних порід, та ідентифікованих і включених до Реєстру тварин, у розмірі 3,3 гривні за один кілограм живої маси.

За результатами досліджень встановлено, що безпосередньо на дотування продовольчого виробництва було виділено коштів в сумі 2089164,1 тис. грн., або 89,6 % вказаної суми на дотування товаровиробників продовольчої продукції мають бути профінансовані кошти у наступних розмірах:

– для виплати дотації на гектар посівів озимих культур: пшениці і тритикале в сумі 492820,0 тис. грн.; жита – 26700,0 тис. грн.; ячменю – 26 944,5 тис. грн.;

– для виплати дотації на гектар посівів ярих культур: пшениці і тритикале в сумі 40000,0 тис. грн.; гороху – 24784,0 тис. грн.; сої – 41682,7 тис. грн.; гречки – 25744,0 тис. грн.; проса 8296,0 тис. грн.; рису 4686,0 тис. грн.

– для виплати бюджетної дотації за вирощені та продані на забій і переробку суб'єктам господарювання, які мають власні (орендовані) переробні потужності, або забиті та перероблені у власних (орендованих) переробних цехах: молодняк великої рогатої худоби в сумі 1000,0 тис. грн.; свині кондиційні, за винятком свиноматок і кнурів – 279258,3 тис. грн.; птицю свійську (курчата-бройлери, гуси, качки, індики) – 325000,0 тис. грн.; екологічно чисте молоко для виготовлення спеціальних продуктів дитячого харчування – 6000,0 тис. грн.;

– для виплати спеціальної бюджетна дотації: за приріст поголів'я корів молочного напрямку продуктивності власного відтворення в сумі 30000,0 тис. грн.; закуплені племінні нетелі або племінні корови молочного напрямку продуктивності – 25000,0 тис. грн.; поголів'я корів м'ясного напрямку продуктивності – 26000,0 тис. грн.; наявні племінні бджолосім'ї – 143,0 тис. грн.; приріст поголів'я вівцематок і ярок старше одного року – 15000,0 тис. грн.; поголів'я телиць, закуплених в особистих селянських господарствах – 5000,0 тис. грн.;

– погашення кредиторської заборгованості, що зареєстрована в органах Державного казначейства за станом на 1 січня 2007 року, за вирощену і продану переробним підприємствам або забиту та перероблену у власних переробних цехах худобу та птицю в сумі 285 105,6 тис. грн.

Якщо оцінювати дотування з точки зору грошової винагороди товаровиробників продовольчої продукції, то вони є недостатніми. Враховуючи окупність витрат в галузях скотарства, вівчарства та птахівництва, є всі підстави стверджувати, що зазначені розміри дотацій не забезпечують адекватної компенсації виробничих затрат.

На практиці, при нинішній кон'юктурі ринку занижені розміри дотацій не тільки не відображають раціональні потреби сільськогосподарських товаровиробників, але й не завжди фінансуються в повному обсязі. Свідченням цього є вищевказана сума кредиторської заборгованості за вирощену і продану переробним підприємствам або забиту та перероблену у власних переробних цехах худобу та птицю, яка становить 13,6 % від усього обсягу дотування товаровиробників продовольчої продукції. У зв'язку з цим, сільськогосподарські товаровиробники не в змозі оперативно здійснювати комплекс заходів направлених на підтримку власного виробництва тваринницької продукції та продукції птахівництва.

Не відіграє адекватної стимулюючої ролі механізм дотування у збільшенні виробництва продукції вівчарства в особистих селянських господарствах в цілому по Україні з точки зору оподаткування податком з доходів фізичних осіб. Так, підпунктом 4.3.36 пункту 4.3 статті 4 Закону України від 22.05.03 N 889 “Про податок з доходів фізичних осіб” надаються пільги платникам податку – власникам сільськогосподарської продукції щодо доходів, одержаних ними від відчуження сільськогосподарської продукції (включаючи продукцію первинної переробки), вирощеної (виробленої) на земельних ділянках, наданих ним для ведення особистого селянського господарства, якщо їх

розмір не було збільшено в результаті отриманої в натурі (на місцевості) земельної частки (паю). За даними Деркомстату середній розмір площі землі особистого селянського господарства (за вирахуванням питомої ваги земельних часток-паїв та орендованих ділянок в загальній площі землі особистих селянських господарств) не перевищує 0,7 га. Для отримання спеціальної дотації за приріст поголів'я вівцематок і ярок старше одного року обов'язковою умовою є утримання не менш як 40 голів вівцематок і ярок (для місцевостей, які належать до гірських районів, не менш як 20 голів таких вівцематок і ярок). Враховуючи те, що в середньому нормативна величина витрати кормів на вівцю становить 6-8 ц кормових одиниць, прокормити 20-40 голів овець з 0,7 га не ставши платником податку не можливо. Крім того, у площі 0,7 га необхідно передбачити частку продовольчих культур для забезпечення відтворення особистого селянського господарства. Проте, якщо особисте селянське господарство забезпечить приріст поголів'я овець до рівня, який дає право на спеціальну дотацію, за рахунок збільшення земельної частки (паю), то ставши платником податку, воно повинно буде сплачувати 15 % від обсягу отриманих доходів. Отже, підпадаючи під спеціальну дотацію за приріст поголів'я вівцематок і ярок старше одного року у такий спосіб, і навіть отримуючи її, особисте селянське господарство втрачає ці кошти у випадку реалізації цих прирощених голів. Більше того, при подальшій реалізації не тільки овець, але й іншої продукції, особисте селянське господарство (внаслідок сплати податку з доходів фізичних осіб) буде стабільно недотримувати 15 % доходу. Оскільки такий механізм не виконує стимулюючої ролі для основної маси особистих селянських господарств України в контексті розвитку галузі вівчарства, то він потребує докорінних змін. Акцент має бути зроблено на суттєве збільшення розміру спеціальної дотації за приріст поголів'я вівцематок і ярок старше одного року або наданні пільг щодо сплати

податку шляхом внесення відповідних змін у пункт 4.3 статті 4 Закону України від 22.05.03 № 889 “Про податок з доходів фізичних осіб”.

Важливе значення в механізмі дотування, крім бюджетної та спеціальної бюджетних дотацій, займає надання дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за поставлені ними переробним підприємствам молоко та м'ясо в живій вазі. Постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 1999 р. № 805 затверджено “Порядок нарахування, виплат і використання коштів, спрямованих для виплати дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за поставлені ними переробним підприємствам молоко та м'ясо в живій вазі”. Відповідно до цього Порядку передбачено нарахування та виплата дотацій переробними підприємствами сільськогосподарським товаровиробникам незалежно від форми власності і господарювання, включаючи особисті селянські господарства, за поставлені ними на протязі поточного року переробним підприємствам молоко та м'ясо в живій вазі. Разом з тим, цим Порядком не передбачена виплата дотацій по операціях з поставки молока, молочної продукції, м'яса та м'ясопродуктів, виготовлених переробними підприємствами з імпортованої сировини та із сировини, поставленої не в живій вазі і не власного виробництва сільськогосподарського товаровиробника, з поставки імпортованої сировини, з поставки молока і м'яса в живій вазі посередниками, а також з переробки сировини на давальницьких умовах.

Функціонування вказаного елемента механізму дотування на ринку продовольчої продукції України відбувається наступним чином. Сільськогосподарські товаровиробники поставляють переробним підприємствам молоко та м'ясо в живій вазі відповідно до укладених договорів з нарахуванням податку на додану вартість за нульовою ставкою. Одночасно переробні підприємства щомісяця до початку наступного періоду здійснюють попередній розрахунок надходження і використання

коштів з податку на додану вартість, нарахованого на вартість поставлених молока та молочної продукції, м'яса та м'ясопродуктів, виготовлених з поставлених сільськогосподарськими товаровиробниками молока та м'яса в живій вазі. Відповідно до цього розрахунку кожне переробне підприємство визначає суму податку на додану вартість, яка надійде на підприємство під час здійснення поставки готової продукції, та суму податку на додану вартість, що буде нарахована постачальникам товарів, а також розміри дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за поставлене молоко та м'ясо в живій вазі на гривню вартості цієї продукції.

Розмір дотації застосовується переробним підприємством до всіх сільськогосподарських товаровиробників на однаковому рівні за аналогічну продукцію пропорційно вартості поставленої продукції. Цей розрахунок переробні підприємства погоджують з відповідними управліннями агропромислового розвитку. Після цього відбувається перерахування коштів сільськогосподарським товаровиробникам за поставлені ними молоко та м'ясо в живій вазі за платіжними дорученнями з поточного рахунка переробного підприємства за цінами відповідно до укладених договорів, а сум дотацій – з його небюджетного рахунка, відкритого в територіальному органі Державного казначейства, на окремі рахунки сільськогосподарських підприємств.

Варто зазначити, що суми дотацій за поставлені переробним підприємствам молоко та м'ясо в живій вазі сільськогосподарські товаровиробники можуть використовувати виключно для розвитку тваринництва насамперед для забезпечення тваринництва кормами, відтворення поголів'я, придбання племінних ресурсів та здійснення ветеринарних заходів.

Для отримання дотації сільськогосподарському підприємству, яке має як власну сировинну базу, так і власні переробні потужності, не обов'язково реалізовувати продукцію переробному

підприємству. Оскільки сума податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності за поставлені ними молоко, худобу, птицю, вовну, а також за молочну продукцію та м'ясопродукти, вироблені у власних переробних цехах, відповідно до вищевказаного Порядку повністю залишається у розпорядженні цих сільськогосподарських підприємств і спрямовується на підтримку власного виробництва тваринницької продукції та продукції птахівництва. При цьому сума акумульованого на окремому рахунку податку на додану вартість за поставлені молоко та молочну продукцію спрямовується на придбання приладів і реактивів, необхідних для визначення показників якості молока і молочної продукції, фільтрувальних матеріалів, холодильного обладнання та доїльних установок у разі неналежного забезпечення ними сільськогосподарських підприємств.

На відміну від сільськогосподарських підприємств, оплата особистим селянським господарствам вартості поставлених ними переробному підприємству молока та м'яса в живій вазі і виплата дотацій здійснюються готівкою безпосередньо з каси переробного підприємства або згідно з договорами доручення.

Проте деструктивним елементом даної постанови є те, що податок за нульовою ставкою нараховується сільськогосподарським товаровиробникам лише у випадку реалізації молока та м'яса в живій вазі переробному підприємству. Так, у випадку реалізації продукції населенню в рахунок оплати праці, через систему громадського харчування, продажу педагогічним працівникам, які проживають у сільській місцевості, а також реалізації дошкільним та навчальним закладам, санаторіям, будинкам відпочинку, лікарням та іншим закладам, що знаходяться на балансі сільськогосподарського підприємства, нараховується податок за ставкою 20 %. Крім

того, ставка податку у розмірі 20 % на вказані види продукції застосовується у випадку видачі пайовикам у рахунок орендної плати за землю та майнових паїв (часток); продажі на місцевих ринках та на ринках інших регіонів у межах України; продажі з транспортних засобів чи пристосованих для цього ділянок; продажі населенню безпосередньо з ланів, іншій реалізації населенню сільськогосподарської продукції, у тому числі порослят, телят, іншого молодняку; продажі продукції підприємством через біржі та аукціони; продажі продукції через інші канали (тобто продукція яка продана безпосередньо підприємствам торгівлі та громадського харчування всіх форм власності та господарювання, а також санаторіям, дитячим садкам, школам, лікарням, будинкам відпочинку, закритим закладам, а також іншим підприємствам та організаціям, комерційним структурам, зарубіжним країнам); реалізації продукції за бартерними угодами (господарськими операціями, що передбачають розрахунок за реалізовану продукцію, роботи, послуги в Іншій, не у грошовій формі, враховуючи будь-які види погашення заборгованості між сторонами господарчої операції без проведення грошових розрахунків). Тому, з метою розвитку процесу формування б і поляризованого ринку продовольчої продукції необхідно передбачити у "Порядку нарахування, виплат і використання коштів, спрямованих для виплати дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за поставлені ними переробним підприємствам молоко та м'ясо в живій вазі" норми, які забезпечили б право сільськогосподарського товаровиробника отримувати дотацію за вищевказаними каналами. У зв'язку з цим, до даної Постанови необхідно внести ряд принципів змін, у тому числі змінити її назву на "Порядок нарахування, виплат і використання коштів, спрямованих для виплати дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за реалізацію молока та м'яса в живій вазі за будь-якими каналами".

Висновки. На практиці, занижені розміри дотацій не тільки не відображають раціональні потреби сільськогосподарських товаровиробників при нинішній кон'юктурі ринку, але й не завжди фінансуються в повному обсязі. Як наслідок, сільськогосподарські товаровиробники не в змозі оперативно здійснювати комплекс заходів направлених на підтримку власного виробництва продовольчої продукції. Не відіграє адекватної стимулюючої ролі механізм дотування у збільшенні виробництва продукції вівчарства в особистих селянських господарствах в цілому по Україні з точки зору оподаткування податком з доходів фізичних осіб. Тому в процесі удосконалення нормативно-правової бази, щодо виплати спеціальної дотації, акцент має бути зроблено на суттєве збільшення розміру спеціальної дотації за приріст поголів'я вівцематок і ярок старше одного року або наданні пільг щодо сплати податку шляхом внесення відповідних змін у пункт 4.3 статті 4 Закону України від 22.05.03 N 889 "Про податок з доходів фізичних осіб". Крім того, недостатньо ефективно функціонування механізму дотування зумовлено деструктивним недоліком Постанови Кабінету Міністрів України від 12 травня 1999 р. № 805 "Порядок нарахування, виплат і використання коштів, спрямованих для виплати дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за поставлені ними переробним підприємствам молоко та м'ясо в живій вазі", зокрема тим,, що дотація сільськогосподарським товаровиробникам нараховується лише у випадку реалізації за одним каналом. Для конструктивного розвитку ринку продовольчої продукції необхідно передбачити виплату дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за усіма можливими каналами реалізації.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку: розробка напрямів вдосконалення економічного механізму формування та ефективного функціонування ринку продовольчої продукції України, які

приведуть до збалансованості його розвитку; визначення тенденцій та напрямів формування ринку продовольства в контексті вступу України до СОТ.

Список використаної літератури:

1. *Баранчик І.І.* Формування моделі споживчого попиту населення України // Вісник аграрної науки. – 2001. – № 3. – С.81- 82.
2. *Березін О.В.* Інвестиційна політика суб'єктів агропродовольчого ринку регіону // Вісник Українського державного університету водного господарства та природокористування. Економіка. Проблеми управління регіональним економічним і соціальним розвитком. Збірник наукових праць. Випуск 2 (26), частина II. – Рівне: Український державний університет водного господарства та природокористування, 2004. – С. 164-170.
3. *Дейнеко Л.В., Нижник О.М.* Міжкраїнний аналіз сучасної структури виробництва та споживання продовольства // Тези допов. респ. наук.-практ. конф. "Еколого-економічні проблеми розвитку агропромислового виробництва в Україні в умовах формування ринкових відносин.– Київ-Мелітополь, 1993.–С. 14-15.
4. *Любченко О.М.* Зміцнення експортного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності продукції // 36. наук. пр. Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. Черкаси: ЧДТУ. Вип. 13.– 2005.–С. 94-99.

ГЛІБОВ Руслан Вадимович – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри аналізу і статистики ім. І.В. Поповича Державного вищого навчального закладу "Державний агроекологічний університет"

Наукові інтереси:

– дослідження формування ринку продовольчої продукції